

PARAZITAR INFEKSIYALARNING KLINIK KECHISHI VA ZAMONAVIY DIAGNOSTIKASI

Xalilova Nilufar Ma'murjanovna

Abdiyeva Sevinch,

Baxronova Rayxona,

Rasulberdiyeva Pokiza

(OXI yo'nalishi talabalari)

ZARMED UNIVERSITETI SAMARQAND KAMPUSI

Annotatsiya. Parazitar kasalliklar bugungi kunda jahon sog'liqni saqlash tizimida dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Ular turli xil parazitlar — protozoalar, gelmintlar va ektoparazitlar tomonidan chaqirilib, inson organizmida turli darajadagi patologik o'zgarishlarga olib keladi. Ushbu kasalliklar ayniqsa gigiyena sharoitlari yetarli bo'lmagan hududlarda keng tarqalgan bo'lib, aholi salomatligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Mazkur ishda parazitlar kasalliklarning klinik kechishi, ularning asosiy simptomlari va zamonaviy diagnostika usullari tahlil qilinadi.

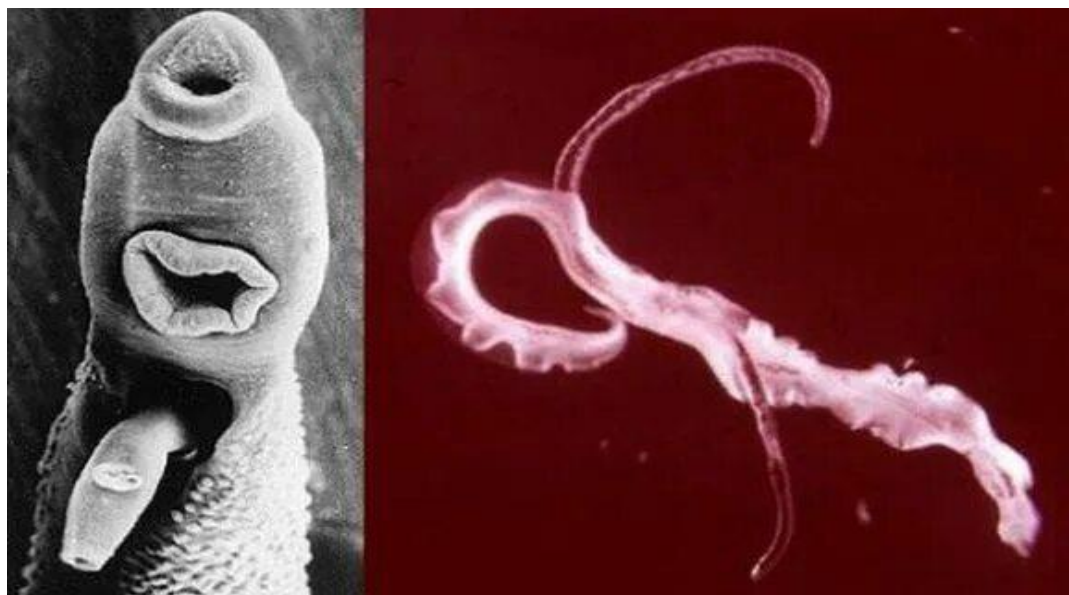
Parazitlarning organizmga kirish yo'llari, rivojlanish bosqichlari va patogen ta'siri ko'rib chiqilgan. Shuningdek, laborator va instrumental diagnostika usullarining ahamiyati, jumladan mikroskopik, serologik va molekulyar tekshiruvlar yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, parazitlar kasalliklarni erta aniqlash va to'g'ri diagnostika qilish samarali davolashni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, profilaktika choralariga rioya qilish kasalliklarning tarqalishini kamaytirishda asosiy omillardan biridir.

Kalit so'zlar: parazitlar kasalliklar; protozoy infeksiyalari; gelmintozlar; ektoparazitlar; patogenez jarayonlari; diagnostika usullari; immunologik javob; intoksikatsiya; gigiyenik talablar; profilaktik choralar.

Ishning maqsadi: parazitlar kasalliklarining klinik kechishini o'rganish, ularning asosiy simptomlari va rivojlanish mexanizmlarini tahlil qilish hamda zamonaviy diagnostika usullarining samaradorligini baholash orqali kasalliklarni erta aniqlash va to'g'ri tashxis qo'yish imkoniyatlarini takomillashtirish.

Tadqiqot uchun materiallar: Ushbu tadqiqotda parazitlar kasalliklarining kelib chiqishi, tarqalishi va klinik kechishini o'rganish maqsadida bir nechta manbalar va ko'p qirrali materiallar yig'ildi. Asosiy material sifatida ilmiy maqolalar, monografiyalar, o'quv qo'llanmalar, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) hamda boshqa xalqaro tashkilotlarning parazitlar infeksiyalar bo'yicha rasmiy hisobotlari o'rganildi. Shuningdek, so'nggi yillarda olib borilgan epidemiologik tadqiqotlar natijalari, turli hududlarda qayd etilgan kasallanish darajasi, parazitlar hayot sikli va ularning odam organizmiga moslashish xususiyatlariga doir ma'lumotlar tahlil qilindi.

Laboratoriya bosqichi uchun klinik namunalardan olingan mikroskopik preparatlar, gematologik va biokimyoviy tekshiruvlar natijalari, immunoferment tahlillari (IFA), polimer zanjir reaksiyasi (PZR) orqali aniqlangan molekulyar-genetik ma'lumotlar asos qilib olindi. Instrumental diagnostika — ultratovush,

rentgen, endoskopik tekshiruvlar yordamida parazitlar chaqirgan asoratlarni aniqlash uchun qo‘shimcha ma’lumotlar to‘plandi.

Bundan tashqari, parazitar infeksiyalarga chalingan bemorlarning klinik kuzatuvlari, ularning shikoyatlari, kasallikning bosqichlari, davolanishga bo‘lgan javobi va reabilitatsiya jarayoniga oid ma’lumotlar ham tadqiqot materiallarining muhim qismini tashkil etdi. Parazitlarning birlamchi manbalari, yuqish yo‘llari, xavf omillari va profilaktika choralarini yorituvchi statistik ma’lumotlar tahlil qilindi. Shu tariqa, tadqiqot keng qamrovli ilmiy, klinik va laborator ma’lumotlar asosida olib borildi. Tadqiqot jarayonida parazitar kasalliklar bo‘yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, epidemiologik ma’lumotlar, klinik kuzatuv natijalari, laborator diagnostika usullariga oid manbalar hamda mikroskopik, immunoferment, molekulyar-genetik (PZR) va instrumental tekshiruvlar natijalari asosiy material sifatida foydalanildi. Shuningdek, parazitar infeksiyalar bilan bog‘liq zamonaviy ilmiy tadqiqotlar va statistik ko‘rsatkichlar tahlil qilindi.

Xulosa. O‘tkazilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, parazitar kasalliklar inson salomatligiga sezilarli darajada salbiy ta’sir ko‘rsatadi va ularning klinik kechishi parazit turiga, organizmning immun holatiga hamda infeksiya darajasiga bog‘liq. Ushbu kasalliklar ko‘pincha umumiy va spesifik simptomlar bilan namoyon bo‘lib, ularni erta aniqlash muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, zamonaviy diagnostika usullari, xususan laborator tekshiruvlar (mikroskopik, serologik va molekulyar usullar) parazitar kasalliklarni aniqlashda yuqori aniqlik va ishonchlilikni ta’minlaydi. To‘g‘ri va o‘z vaqtida qo‘yilgan tashxis esa samarali davolashni tashkil etishda asosiy omil hisoblanadi.

Tadqiqot davomida parazitar infeksiyalarni erta aniqlashda mikroskopik tekshiruvlar, immunoferment tahlillari va PZR kabi molekulyar-genetik usullar yuqori samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi. Instrumental diagnostika esa

parazitlar chaqirgan anatomik o'zgarishlar va asoratlarni aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Olingan natijalarga ko'ra, parazitlar kasalliklarining oldini olishda sanitariya-gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish, aholining xabardorligini oshirish, xavf guruhlariga kiruvchi shaxslarni muntazam skriningdan o'tkazish va zamonaviy diagnostika usullarini keng joriy etish zarurligi ta'kidlandi. Profilaktika choralari to'g'ri yo'lga qo'yilgan taqdirda, parazitlar infeksiyalar tarqalishini keskin kamaytirish va ularning asoratlarni oldini olish mumkin. Umuman olganda, tadqiqot natijalari parazitlar kasalliklarining patogenezi, diagnostikasi va profilaktikasini chuqurroq o'rganish zarurligini, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimi uchun ularning dolzarbligicha qolayotganini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Михаил Сапин. **Odam anatomiyasi.** — Moskva: GЭOTAP-Media, 2020. — 640 б.
2. Юрий Афанасьев, Николай Юрина. **Gistologiya, sitologiya va embriologiya.** — Moskva: GЭOTAP-Media, 2019. — 800 б.
3. Артур Гайтон, Джон Холл. **Guyton and Hall Textbook of Medical Physiology.** — Philadelphia: Elsevier, 2021. — 1120 p.
4. David Greenwood, Richard Slack. **Medical Microbiology.** — London: Churchill Livingstone, 2018. — 784 p.
5. Markell John, Voge Martin. **Medical Parasitology.** — Philadelphia: Saunders, 2019. — 480 p.
6. World Health Organization. **World Malaria Report.** — Geneva: WHO Press, 2023. — 150 p.
7. Centers for Disease Control and Prevention. **Parasites and Health Information.** — Atlanta: CDC, 2022.

8. Peter Hotez. **Forgotten People, Forgotten Diseases: The Neglected Tropical Diseases.** — Washington: ASM Press, 2020. — 249 p.
9. Larry Roberts, John Janovy. **Foundations of Parasitology.** — New York: McGraw-Hill, 2017. — 702 p.
10. National Institutes of Health. **Parasitic Diseases Research Reports.** — Bethesda: NIH, 2021.